

UTON A JÁRMŰIPAR GAZDASÁGOS TÁJÉKOZTATÁSA FELÉ^x

Erdélyi György

IKARUS Jármű- és Karosszériagyár

Információra szükség van

Ma - az új gazdaságirányítási rendszer második évében - már senkinek sincs kétsége afelől, hogy minél szélesebb körű, de megfelelően irányított tájékoztatásra minden vállalatnak és minden vállalati vezetőnek szüksége van, hiszen a vállalatoknak, intézményeknek, de a fel-

sőbb irányító hatóságoknak is egyre nagyobb mértékben kell az információk egyre szélesedő körére támaszkodniuk.

Szentanui lehetünk és lehetünk annak, mint döbbennek rá éppen a vezető beosztásban dolgozók a tájékoztatás hiányából fakadó hátrányokra. Egyszerre mindenki előtt világos lett, hogy csak a helyesen, átfogóan, röviden, de mégis az adott munkaterületeken mindenről tájékozott különböző szintű vezetők és dolgozók tudnak helyes döntéseket hozni, a döntésekért felelősséget vállalni, és a végrehajtást is az adott körülményeknek, s a megkívánt követelményeknek megfelelően intézni.

Addig tehát már eljutottunk, hogy az információ szükségessége nem képezi vita tárgyát. Annál bizonytalanabb talajra siklott azonban az, hogy kinek, mikor és milyen információra van és lesz szüksége. A vállalatok és intézmények nagy többsége már kialakította vagy most alakítja ki az új gazdaságirányítási rendszer munkájához alkalmasnak vélt új szervezetét.

A tájékoztatás egésze, legyen az műszaki-gazdasági, közgazdasági, piaci vagy bármi más információ, teljesen új feladatokkal találtta és még találja is magát szemben hosszú időn keresztül, és ezeket az új feladatokat a még tradicionálisnak is alig mondható eddigi módszerekkel és eszközökkel, eddigi felkészültséggel és szervezettséggel megoldani már nem lehet.

^{x/} A Szerkesztőség szívesen közölné hozzászólásokat vagy ismertetést más iparágak hasonló tapasztalatairól.

Meg kell határozni a döntési szinteket

A sokak által helyesen kifogásolt, túlzott információáradat egyik oka, hogy a döntési szintek még igen kevés helyen kerültek meghatározásra. Gyakori volt, hogy más döntött és más viselte a felelősséget, és ismét másoknak kellett az alig ismert döntést végrehajtani. Az információáradat egyik oka tehát az volt - és az ma is - hogy azonos információt a döntési szintek hiányában egyidejűleg sok helyre kellett adni, anélkül, hogy az informált vezetési, irányítási vagy végrehajtó szervek egy kis százalékán kívül az felhasználásra került volna.

Az információáradat kialakulásának jellegzetes hatása, hogy nagyon sok helyen és esetben a döntések indokolatlanul nagy tömege az adott intézmény néhány legfelsőbb vezetőjének feladata volt, a sok döntéshez szükséges olyan mennyiségű információ áramlott ehhez a néhány vezetőhöz; amit már feldolgozni nem lehetett. Sok esetben így születtek döntések nem kellő, vagy éppen részleges források miatt félrevezető információk alapján.

Tisztában kell lenni azzal, hogy az információk összmennyiségét tekintve, az a jövőben még szükségszerűen növekedni fog. Annak eldöntésére, hogy ebből a növekvő információhalmazból hová, mikor, milyen jellegű és mélységű információk szükségesek, olyan ítélőképességgel tájékoztató munkatársakra van szükség, akik az általunk tájékoztatandó vállalat vagy intézmény egész működését átfogóan ismerik és tájékoztató anyagaikat ennek megfelelően megszürevé állítják össze. Az informálandó területen belül ugyancsak szükségük van ugyanezeknek a tájékoztató munkatársaknak arra is, hogy birtokában legyenek a döntési szintek olyan megosztásának, amely képessé teszi őket az egyszer már szelektált anyagnak a szükséges csoportosításban, fontosságuk és témájuk szerinti elrendezésű szolgáltatására.

A tájékoztatás - szolgáltatás

A vállalati vagy intézményi tájékoztatói szervezetek olyan szolgáltató szervhez hasonlíthatók, amely széles körű szolgáltató munkáját állandó gondos mérlegelés és önálló objektív vélemény kialakítása közben végzi, s így az adott időben és az adott alkalmakkor azt szolgáltatja a megfelelő döntési lépcső munkájához, amire ott valóban multhatatlanul szükség van, ennél kevesebbet sem, de többet sem.

Fentiekből következik, hogy egy-egy vállalat vagy intézmény legfelsőbb vezetése a jövőben egyre kisebb mennyiségű, de tartalmilag sokkal értékesebb tájékoztatást fog igényelni, vagy legalábbis kell, hogy igényeljen. Ez előnyösen ismét úgy jelentkezik, hogy értékes segítséggel annak a szervenként 3-4 vezetőnek a munkáját támogatja, akik a vállalat vagy intézmény jövőjét alakítják ki, fejlődésének irányát meghatározzák, és biztosítják e fejlődés tárgyi feltételeit.

A fenti rövid ismertetésből is kitűnik, hogy változatlan módszerekkel, a tájékoztatás eddigi formáinak keretein belül nem juthatunk alapvetően magasabb színvonalú tájékoztatási szervezethez.

A gazdaságirányítás új rendszerének előkészítése során találkozunk azonban a még kevésbé ismert következményű átalakulással járó és sok szempontból zavaros tájékoztatási helyzetben olyan kísérleti elgondolásokkal is, amelyek a tájékoztatás teljes volumenét adásvételi műveletté kívánják egyszerűsíteni. Ez megint olyan előre nem látható és váratlan terheket ró a tájékoztatást felhasználó vállalatokra, amelyek elriasztóan hatnak a tájékoztatást esetleg különben többségükben igénybe venni kívánókra.

Különösen akkor áll ez fenn, ha az országos vagy tárcaközpont tájékoztatási munkájának gyorsasága, alapossága vagy a felölelt és feldolgozott terület spektrumának szélessége a tájékoztatást igénybe vevők számára nem elegendő, és így a fizetett szolgáltatáson kívül még saját kutató és feltáró munkára is szükség van. Ez minden esetben fenn fog állni, mert egy-egy ágazat, iparág vagy szakma teljes tájékoztatási ismeret- és anyagszélességéig az országos vagy tárcaszervek nem is juthatnak el, és bizonyos speciális esetektől eltekintve ez nem is lehet feladatuk.

Fentieken túlmenően nem szabad azonban arra az álláspontra helyeskedni, hogy a tájékoztatási szakintézményeket tisztán vállalati szinten stabilizálják. Ez nemcsak azért volna helytelen, mert a tájékoztatási szakintézmények nem rendelkeznek a nyereséges vállalati működés eléréséhez szükséges feltételekkel, de azért sem, mert az idők folyamán éppen a természetes hiányosságuk következtében a tisztán vállalati alapon működő tájékoztatási szakintézménynek állandó veszteséges volta miatt el kellene sorvadnia, amit épp úgy befolyásolnak a vállalati gazdálkodási feltételek, mint az ott dolgozók egyéni szempontjai /például huzamosabb ideig tartó csökkentett bérfizetés/.

Uj módszerek

A tájékoztatás - legalábbis Magyarországon - ujnak számító módszerei közül elsőként kell említeni a részleges és teljes munkamegosztáson alapuló munkát.

Ez úgy valósítható meg, hogy hasonló érdeklődési körrel bíró intézmények, vállalatok, megállapodás szerint végzik egy-egy részterület tájékoztatási szempontból alapos feldolgozását. A feldolgozott anyagból azonos időben és terjedelemben viszonyossági alapon a partner-vállalatokat is részesítik.

Ez a munkamegosztás a gyakorlatban azt jelenti, hogy a tájékoztatási anyagok és szakterületek egyre szélesedő köréből mindegyik partner-vállalat vagy intézmény a megegyezés szerinti, az ő profiljának jobban megfelelő problémákkal foglalkozik, erre több ideje és kapacitása is marad, mert ugyanakkor a részére esetleg nehezebben hozzáfér-

hető, de mégis szükséges információs anyagot nem kell feldolgoznia, azokat készen kapja a partnertől.

Ilyen megállapodás létrejöhet vállalatok vagy kutatóintézetek, vagy vállalatok és kutatóintézetek - általában bármilyen szervezethez tartozó tájékoztatási intézmények között - mert a tartalmat nem a szervezeti hovatartozás, hanem az információs anyagok és szakterületek hasonlósága vagy azonossága adja meg.

Elképzelhető kétoldalú szerződés is például egy vállalat és egy főprofilu tájékoztatási szakintézmény között, tul a szokásos megrendelések formákon, továbbá, hogy a kellően körvonalazott, hosszabb időszakra, esetleg egy évre előre felvázolt vállalati igényeket a tájékoztatási szakintézmény éves vagy havonkénti átlagáron fogja szolgáltatni. Ugy tűnik, hogy ez a fajta megállapodás a felhasználó és a szolgáltató között előnyös, részben a felhasználónak, mert a megadott kereten belül további anyagi mérlegelés nélkül juthat a megrendelt információkhoz, míg a szolgáltató tájékoztatási szakintézmény két- és több oldalú szerződések révén szilárdabb, kalkulálható anyagi bázishoz jut, szemben az előre nem látható és hullámzó intenzitású megrendelésekkel.

Ilyen gyümölcsöző együttműködés Magyarországon a járműiparban kétoldalú szerződések formájában már létrejött és a partnerek kölcsönös megelégedésével funkcionál.

Miért a járműipar?

A minél nagyobb teljességre törekvő vállalati szintű tájékoztatás igényeinek megközelítését legegyszerűbb olyan tájékoztatási szervezettel megoldani, amely egyetlen iparág valamennyi ágazatán belül független és feladatát vállaló tájékoztatási szervekből jön létre, egyszerű adminisztrációval működik és költségkihatásai minimálisak. A kezdeményezés talán nem is véletlenül született meg a járműiparban, mert ez a terület egyre inkább a nagyközönség állandó érdeklődési területe lesz, lévén a jármű és a közlekedés a mindennapi élet gyújtópontjában.

A tájékoztatás általánossá tétele ebben az iparágban azt jelenti, hogy a gyárpar, a bel- és külkereskedelem, az üzemeltetők, a karbantartó- és javítóüzemek, kutató, illetve fejlesztő intézetek akkor tudnak egyre javuló munkát végezni, ha egymás területének eseményeiről, eredményeiről, fejlődéséről stb. kölcsönös információval rendelkeznek. Tagadhatatlan ugyanis a fent felsorolt ágazaton belüli résztevékenységek közvetlen egymásra hatása, csak míg eddig az egymásra hatás a legtöbb esetben spontán volt és késéssel jelentkezett, addig egy közös tájékoztatási szervezettel a tájékoztatást nemcsak tudatos-sá, de célra irányítottá is lehet tenni. Ez azért is fontos, mert különösen a műszaki információk elévülési ideje egyre gyorsul, a meghatározott célokat szolgáló információknak tehát a különböző vállalatok és intézmények közötti közvetlen és gyors kicserélésével az el-

évválás is elkerülhető. Nem kevésbé szükséges ez a konjunktúra-és piacutatás szempontjából sem, mert éppen a közlekedés területén szükséges 5-10-20 éves távlatokat idejében felmérni. Az egyes új típusok kialakítása ugyanis évek munkáját igényli és a sorozatgyártás indulásakor a kialakított típusnak feltétlenül korszerűnek, az adott piacon, az adott célra felhasználhatónak és árban is versenyképesnek kell lennie.

Ugyanezek az igazságok természetesen nemzetközi szinten is fennállnak. Mielőtt azonban nemzetközi szervezésre egyáltalában gondolni lehetett volna, szükséges volt a hazai erőpróba. 1967 nyarán az igen rövid előkészítési idő ellenére a járműgyárak, a közlekedési vállalatok, a karbantartó- és javítóüzemek és a szakma két kutatóintézete már azon az alakuló ülésen, amely az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság szervezésében KOLOS Richárd elnökhelyettes elvtárs elnöklétével jött létre, vállalkozott ilyen tagságra, illetőleg a tagsággal járó feladatok elvégzésére a nyilván várható eredmények céljából. Ez a laza szervezet, ha nem is teljes egészében, de működni kezdett, és számos dokumentumcsere bizonyítja a létrejött közvetlen kapcsolatok egy szervezetbe tömörítésének biztató voltát.

Új szervezet, új célok

Melyek tehát a fenti szervezésű szakmai tájékoztatás létrehozásának közvetlen céljai a járműiparban?

Az egyik cél a fentiekből már kiderül: olyan általános szakmai tájékoztatás megszervezése, amely teljesen zárt kört alkot anélkül, hogy azon rések jelentkezhessenek. Az indulásnál ez még természetesen nem volt meg a kezdeti időszakban, amit hozzávetőlegesen egy évben tudunk megjelölni. Voltak között olyanok, akik kizárólag adtak, vagy sokkal többet adtak, mint amit kaptak, de éppen a szakmai közösség hatására következett be és folytatódik szükségszerűen a kiegyenlítődés oly módon, hogy a fejlettebb vállalati tájékoztatási szervek lassabban, a fejletleneke viszont rohamosan fognak fejlődni, elsősorban a vállalati felismerés, másodsorban a beérkező tájékoztatási anyagok hatására.

Es a tájékoztatási közösség központi kiadvánnyal nem rendelkezett. Azok a tagok, akik valamilyen formában szekunder kiadványt bocsátottak ki, ezt havonta megküldték a többi tagnak. Ahol ilyen kiadvány az elmúlt időszakban nem volt, ott a belső tájékoztatáshoz egyszerű kiadványokat hoztak létre.

Ennek a járműipari tájékoztatásnak adminisztrációja nem volt, mert központi nyilvántartás nem készült, az egyes tagoknál összegyűlő azonos tartalmu, sokrétű tájékoztató anyagból minden tag saját maga számára azt vette nyilvántartásba, amire jól felfogott céljai érdekében szüksége volt vagy lesz.

A tájékoztatási anyagok cseréje ezen a szinten teljesen költségmentesen történt, ezekért a közlésekért a tagok egymásnak semmit sem

térítették. Ha a fenti tájékoztató csereanyagok között a tagok részükre érdekes dokumentumokat találtak, vagy érdekes anyagforrásokat fedeztek fel, úgy kétoldalu megbeszélésre volt szükség, hogy a szóban forgó anyag eljuthasson az információt igénylőhöz. A tájékoztatás ilyen cseréjének rendszere csakis a teljes, féltékenység nélküli kölcsönösség keretei között valósulhatott meg. A jelenleg fejlettebb tájékoztatói szervekkel rendelkező tagok fenntartás nélkül bocsátották rendelkezésre információk anyagaikat az ilyenekkel még nem, vagy alig rendelkező tagoknak és joggal számítottak arra, hogy a későbbiek során velük szemben is ugyanilyen egyértelműen őszintén fognak jelentkezni a tájékoztatói közlések. Anyagok szándékos visszatarítása a jelentkezők körét vizsgálva, eleve kizártnak mondható.

Egy ilyen szakmai tájékoztatói láncnak a távlati céljait azonban konkrétan kellett meghatározni.

Külföld is ...

Az 1967 augusztusában Esztergomban lezajlott nemzetközi jármű- és motortechnikai konferencia számos külföldi résztvevője mutatott érdeklődést egy ilyen információs kör egész Európára történő kiterjesztése iránt, és ez megszabta a következő tennivalók menetét.

Míg a kezdeti időszakban e laza társulás titkársági teendőit az egyik gyárvállalat látta el társadalmi munka formájában, addig szélesebb körű kiterjesztésről természetesen nem lehetett szó. 1968-ban a Konjunktúra- és Piackutató Intézet karolta fel a témát, és számos hazai tárgyaláson, külföldiekkel folytatott levelezéssel és tárgyalásokon kristályosodott ki az a szervezeti forma, amelyben ez a le nem becslhető nagyságrendű feladat egészségesen megoldható.

A Konjunktúra- és Piackutató Intézet széles körű kapcsolatai hazai kör megszervezését és e hazai kör megfelelő külföldi tájékoztató anyaggal való ellátását mindenképpen biztosítják.

1969-ben az egész szervezetnek már az új formában kell működnie, annál is inkább, mert a hazai szervezést nyomon kell követnie a külföldinek. Minél több baráti és tőkés ország információs és piackutató szervezetét tudja majd összefogni ez a kör, annál szélesebb lesz a hazai tagok tájékozottsága és annál inkább módjuk lesz a hazai tagoknak önmaguk propagálására is.

Előnyök

Melyek azok az előnyök, amelyeket egy ilyen szervezet tagjainak nyújthat?

A járműipar és a közlekedés valamennyi ágazata számára készülő, teljességre törekvő központi referáló kiadvány, valamint címfordítások, amelyek annotációk vagy kivonatok formájában

ölelik fel az információk lehető legszélesebb körét.

A későbbi folyamat során megszervezendő külföldi tagság számára az újra szelektált anyagot természetesen az adott területen használatos világnyelvek valamelyikén közli a szervezet.

Igy az egyre fejlődő lehetőségeknek megfelelően az igény felmerülésétől és a gyártás megindulásától kezdve az értékesítésig és a felhasználásig a teljes szakterület referálása jelenti az előnyöket.

A fentiekből következik, hogy a kör tagjaként meg fogják hívni országunkon belül a járműipar és a közlekedés minden gyártóüzemét, kutatóintézetét, kereskedelmi vállalatát, üzemeltetőjét, javító, karbantartó vagy kooperációs tevékenységet folytató szervét.

Mind ezek ellenére a Konjunktúra- és Piackutató Intézetben működő állandó létszám rendkívül alacsony lesz, mert az egyes szakterületek kulcshelyzetben lévő vállalatai, intézményei, illetve azok kijelölt levelezői biztosítják az információs anyag legszakoszerűbb, élő és aktuális voltát, s érvényesítik a sokoldalú munkamegosztás helyes alkalmazását.

A tájékoztatási szervvel már rendelkező vállalatok, intézmények stb. rövidebb-hosszabb idő után revízió alá vonhatják ezen a területen szervezeti felépítésüket és átcsoportosítások révén hasznosíthatják más területen a központi tájékoztatás eredményeképpen felszabaduló kapacitást.

Korai lenne az új szervezet összes előnyeit és esetleges hátrányait részleteiben elemezni. Kétségtelen azonban, hogy a nagy szervezőkészséggel rendelkező Konjunktúra- és Piackutató Intézet a járműipari és közlekedési kör mintájára - az első eredményektől függően - a jövőben más szakterületeken is hasonló kezdeményezéseket szándékozik tenni.

Ezzel a tevékenységével ugyanis ennek a szervezetnek hézagot kell betöltenie, s ezt a hézagot olyan információkkal telítenie, melyek most részben vagy sok esetben egészen hiányoznak.

A gazdaságirányítás új rendszere azt kívánja a tájékoztatástól, hogy gyorsan, rugalmasan, tartalmilag gazdagon, de mégis röviden tudja tájékoztatni a mindenkori döntési szinteket, és ezt ennek a központi szervezetnek kell szolgáltatnia.

Ha döntésekhez nélkülözhetetlen tájékoztatási anyagokról van szó, az ilyen jellegű szakmai tájékoztatási körök kétségtelenül eredményesek lehetnek, mert a legszélesebb határfokkal a leggyorsabban és a legkisebb költséggel tudnak tagjaik rendelkezésére állni. Amellett, hogy ezek a szolgáltatások természetesen bizonyos, de a szokásokhoz képest alacsony költségekkel járnak, az az archívum, amely viszonylag rövid idő alatt az információs terület számtalan szektorából gyűlik össze és kerül rendszerezésre, a tagoknak betekintésre díjtalanul áll rendelkezésre.

Az információ szolgáltatása, terjesztése, felhasználása országos érdek, és ezért az ilyen kezdeményezések bizonyos mértékben állami támogatásra is kell, hogy számítsanak.

Szándékunkban van e helyen és e keretek között időszakonként jelentkezni és beszámolni a járműipari és közlekedési információs tevékenység eredményeiről, hibáiról, helyzetének alakulásáról. Bízunk abban, hogy a kezdeti nehézségek megoldása után a népgazdaság fejlődése a gazdaságirányítás új rendszerében egyre több pozitív eredményt fog felmutatni.

.o.

Ennek a jól előkészített kísérletnek - megfelelő eredmények után - rá kell irányítania a figyelmet arra, hogy hasonló lehetőségek még számos más iparágban kiaknázatlanok.

Az elérendő cél az összes, legalábbis a jelentős és a magyar népgazdaság számára legfontosabb szakterületeken a megbízható és időjében érkező információk formájában jelentkezik. Ezzel egyidejűleg olyan kapacitások szabadulnak fel a legszélesebb értelemben vett tájékoztatás körében, amelyek az e téren jelentkező munkaerőhiányt egymagukban is képesek pótolni.

.oOo.

ERDÉLYI, Gy.: Towards an economical information system for the motor vehicle industry

The paper outlines an initiative concerning a new information system in the field of motor vehicle and transportation industries. The implementation of the suggested plan is also dealt with. Through the intermediary of an information centre, the mostly concerned industrial companies and institutes supply the information relevant to their respective subject field to all others concerned. Other professional information will be received in the same way.

By adopting this method being already realized, industrial companies may obtain quick and competent information in due time, and, besides saving a considerable amount of money, they might make the best use of their personnel engaged in the information field.

•••••

ЭРДЕИ, Дь.: На пути к экономической информации в области производства транспортных средств

В статье представляется инициатива и ее осуществление в связи со специальной информацией в области отраслей транспортных средств и транспорта. Наиболее заинтересованные предприятия и институты сами обеспечивают себя информацией, непосредственно касающейся своих специальных отраслей и отправляют свои информационные материалы через центр всем другим заинтересованным сторонам; и таким же образом получают через центр другие реферированные материалы.

Благодаря этому решению, осуществление которого уже проводится, предприятия со значительной экономией получают быструю и специальную информацию и таким образом полезнее могут использовать свои рабочие силы в области информации.

-X-

ERDÉLYI, Gy.: Auf dem Wege zur wissenschaftlichen Information in der Fahrzeugindustrie

Der Artikel beschreibt eine neue Initiative, bzw. deren Verwirklichung auf dem Gebiet der Fachinformation der Fahrzeug- und Verkehrs-Fachzweige. Die am meisten interessierten Betriebe und Institute versehen eigentlich selbst die ihr Fachgebiet unmittelbar betreffende Information und senden durch ein Zentrum ihr Informationsmaterial sämtlichen anderen Interessenten zu; ebenso bekommen sie durch das Zentrum das übrige referierte Material.

Durch diese Lösung, deren Organisation bereits in Gang gesetzt worden ist, erhalten die Betriebe bei bedeutender Kostenersparnis rasch eine fachgemässe Information in entsprechender Zeit, und ihre auf dem Gebiet der Information wirkenden Arbeitskräfte können besser ausgenutzt werden.

Н^Н
Н^НН^Н